[Landbrugsministeren.]
Derfor blev den ikke alene en veterinær- og landbrugshøjskole, men også en højskole for landinspektører, havebrug, skovbrug og mejeribrug. Man fandt en sådan sammenslutning heldig, og mon ikke der i dag kan være almindelig enighed om, at højskolen gennem sin 100-årige historie og op til dagen i dag har bevist, at dens sammensætning af 6 nærstående studieretninger ikke har hæmmet, men fremmet dens virksomhed?

Selvfølgelig kan højskolen spaltes, men ikke uden at store værdier går tabt. Ikke én af dens studieretninger kan stå alene uden at svækkes derved. Ikke én kan fjernes fra fællesskabet, uden at de andre lider skade derved. Det er økonomisk en stor fordel, at jordbrugsvidenskaberne er samlet i én højskole, men det er først og fremmest sagligt velbegrundet. Disse videnskaber befrugter hinanden.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til lovforslagets bemærkninger samt til de udførlige bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved dets første fremsættelse i folketinget i slutningen af januar måned 1959, til min fremsættelsestale ved samme lejlighed samt mine bemærkninger ved forslagets første behandling den 4. februar 1959 i folketinget, skal jeg herved anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Formanden: Den første sag på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om folkepension.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2454).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg gør opmærksom på, at lovforslaget under hensyn til lovens nødvendighed for Færøerne vil blive sat til tredje behandling i et senere møde i dag, hvis tinget dertil giver sit samtykke.

Den næste sag på dagordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udenrigstjenesten.

(Første behandling findes i tidenden sp. 637, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 193).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne dag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger.

(Første behandling findes i tidenden sp. 638, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 193).

Der var stillet 7 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd [vedrørende udenrigstjenesten].

(Første behandling findes i tidenden sp. 638, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 193).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Alsing Andersen: Tingets medlemmer har på bordet liggende en fyldig betænkning over lovforslagene om udenrigstjenesten, en betænkning, hvori de hovedpunkter, som har været til diskussion dels her i salen, dels i udvalget, er gennemgået og kommenteret. Hvor der er afvigende opfattelser mellem et flertal og forskellige mindretal i udvalget, er disse forskellige opfattelser kommet til udtryk i betænkningen. Det samme gælder de stillede ændringsforslag, idet der er gjort rede for flertallenes og mindretallets synspunkter i kommentarer til ændringsforslagene. På denne baggrund vil jeg ikke benytte tiden til at komme ind på enkeltheder og heller ikke til at genoplive den diskussion, som har fundet sted tidligere.

Det fremgår af betænkningen, at der ikke er tilvejebragt fuld overensstemmelse mellem tingets partier om disse lovforslag. Det er klart, at man på ny har drøftet mulighederne for at begrænse udgifterne til udenrigstjenesten så meget som muligt, og alle partier er enige om, at man naturligvis hverken på dette eller på andre områder bør bruge flere af statskassens penge, end det er nødvendigt for tjenestens udførelse. Samtidig må en lov som denne naturligvis imidlertid opfylde hovedformålet, der må være at skabe en moderne udenrigstjeneste, som på effektiv måde kan varetage danske erhvervsinteresser og almindelige danske interesser ude i verden.

Jeg tror, det vil ske ved gennemførelsen af de lovforslag, der er tale om her, og jeg udtaler mit partis særlige tilfredshed med, at partierne i udvalget er blevet enige om at fremskynde arbejdet på en sådan måde, at de nye love om udenrigstjenesten kan få virkning allerede fra 1. april, selv om tredje behandling først vil kunne finde sted — så vidt jeg forstår — efter 1. april.

Jeg skal med disse ord anbefale tingets medlemmer at stemme for de ændringsforslag til de forskellige lovforslag, som enten er tiltrådt af udvalget som helhed eller af et flertal i udvalget.

Per Federspiel: Under udvalgets behandling af disse lovforslag tror jeg det er blevet klart, at hvis den kommissionsbetænkning, der ligger til grund for de fremsatte lovforslag, havde været noget mere gennemarbejdet, ville der have kunnet opnås fuld enighed om denne lovgivning. Mindretallet har været enigt i, at en effektivisering af udenrigstjenesten både som følge af den politiske udvikling og af erhvervsmæssige hensyn er nødvendig, men i realiteten er de forslag, der er fremsat, jo ganske overordentlig moderate i den forstand, at der ikke sker nogen revolutionerende ændring i selve udenrigstjenestens opbygning. Hvis kommissionsbetænkningen var gået mere i dybden, havde man utvivlsomt kunnet nå bedre resultater.

På to punkter er der opstået uoverstemmelser under udvalgsbehandlingen. Jeg ser her væk fra, at både udvalgsflertallet og den høje regering under sagens behandling i for ringe grad har villet gå ind på forslag om besparelser, som ikke nødvendigvis betyder nedskæring, men omlægning, således at funktionerne kunne udføres mere effektivt. Men på to punkter har der været enighed om målet, men uenighed om midlerne.

Det ene drejer sig om oprettelsen af et sekretariat, der virkelig kan foretage en gennemgang af de foreliggende situationer. Det er et organ, som længe har været savnet i udenrigsministeriet; det findes i de fleste andre tjenester i udlandet. Mindretallet har ment, at personalet til et sådant sekretariat må kunne tages ud af den forhåndenværende stab, bl. a. fordi der for udenrigsministeriet er hjemmel til at tage tjenestemænd til rådighed.

Tillige har vi ment, at i hvert fald sekretariatschefen burde være en af udenrigsministeriets embedsmænd. Af to grunde. For det første fordi der er nogen betænkelighed ved at tage en udefra kommende mand til dette arbejde, som antagelig vil blive permanent. Man ville med andre ord opnå, at et fremmedelement kom ind i udenrigs-

[Per Federspiel.]

tjenesten, og løbe den risiko, at han kunne komme til mere eller mindre at diktere landets udenrigspolitik. En sådan grå eminence ønsker vi ikke hjemlet. En anden grund er, at selve dette at arbejde med de generelle problemer er meget værdifuldt for dem, der senere skal sendes ud som missionschefer. Også derfor mener vi, at det bør være en minister, en højere tjenestemand, der går ind i den almindelige rotation, som bør varetage dette arbejde og dog ret hyppigt bør veksle. Derved opnås kontinuitet, der opnås større kontakt med tjenestens forskellige grene og naturligvis også med informationskilder udefra; det skal jo ikke alene være en akademisk institution inden for ministeriet selv.

Vi har ikke kunnet trænge igennem med vore synspunkter, men vi er i virkeligheden overbevist om, at de ville være blevet accepteret, hvis der havde været mere tid, og hvis kommissionen i sin tid også havde beskæftiget sig med disse spørgsmål og ikke alene hæftet sig ved de erhvervsmæssige sider af sagen.

Det andet punkt er uddannelsen. Her må man jo gøre sig klart, at udenrigstjenesten eller, hvis man ikke har noget imod det gammeldags udtryk, diplomatiet er en profession og en ganske speciel profession. Der er intet af vore nuværende universitetsfakulteter, der på forhånd kvalificerer en kandidat til udenrigstjenesten. Man har i sin tid i udenrigsloven haft en bestemmelse om, at der var 5 pladser til disposition for stipendiater, og man havde tænkt at sende de yngre tjenestemænd til udlandet på studier.

Det var i og for sig en god bestemmelse, men der skete — hvis den højtærede formand tillader, at jeg siger det — en form for underslæb, idet disse embedsmænd i virkeligheden blev opslugt af den almindelige tjeneste. Man misbrugte med andre ord stipendiaterne og berøvede derved de unge mennesker den uddannelse, de skulle have haft. Denne bestemmelse vil man nu genoplive, og det er godt; men jeg tror, det er utilstrækkeligt. Jeg tror, at det også vil være nødvendigt, at der under arbejdet i ministeriet gennemføres kursus. Det er nødvendigt, at den udenrigstjenestemand, der befinder sig i udlandet, og som ikke har nogen at henvende sig til eller nogle steder at slå op, men må stole på sig selv, er udstyret med et større almindeligt kendskab, en større rodfæstelse i den almindelige danske dannelse, end det er nødvendigt for andre. Derfor er uddannelseskravene rejst og rejst med rette, og de er også delvis accepteret. Jeg beklager, at den kommission, der behandlede spørgsmålet, ikke i sin betænkning er gået mere i dybden med hensyn til disse spørgsmål. Det kunne den have gjort, for der har under udvalgsbehandlingen vist sig at være tilstrækkeligt materiale dertil.

Disse forhold har fra regeringens side affødt kravet om, at der så må normeres et tilsvarende antal yngre tjenestemænd. Det er vi imod af to grunde: for det første fordi det er blevet ganske åbenbart, at der i udenrigstjenesten som formentlig også i en række andre ministerier udføres en del ganske underordnet arbejde af alt for højt kvalificerede embedsmænd. Man har været opmærksom på dette, og man har arbejdet på en kancellistordning, som udenrigsministeriet og finansministeriet beklageligvis ikke har kunnet blive enige om, hvad de i virkeligheden burde have været, inden kommissionsbetænkningen blev afgivet. Fra vor side har vi intet imod, at kontorpersonalet udvides, hvis det er nødvendigt; men vi anser det for uheldigt at normere ekstra tjenestemænd, idet det vil bevirke, at den pyramide, embedsstaben jo kan beskrives som, bliver for tung i den nederste ende — der bliver for ringe avancementsmuligheder, og man betager derved kvalificerede ansøgere lysten til at søge ind i tjenesten.

Vi mener, at det ikke er påkrævet at foretage yderligere normeringer, og derfor kan vi ikke anbefale nogen af de to forslag, der er sammenfattet i ændringsforslag nr. 2 til normeringsforslaget.

Bortset fra dette kan vi anbefale lovforslagene, navnlig efter at § 5 i lovforslaget om udenrigstjenesten er blevet renset for nogle skønhedsfejl, så at det nu vil være muligt at oprette en separat, en særskilt, gruppe af kancellister, disse alt for lidt påskønnede tjenestemænd, som i virkeligheden er den faste stab i repræsentationerne

[Per Federspiel.]
i udlandet, hvor de repræsenterer erfaringen, kontinuiteten og den almindelige kontakt med landets forhold.

Ole Bjørn Kraft: Må jeg indlede med at sige, at jeg synes, at arbejdet i udvalget har været meget tilfredsstillende. Vi har haft en energisk formand, samarbejdet mellem udvalget og ministeriet er forløbet på en måde, som jeg synes vi kun kan være tilfredse med, og der er givet os lejlighed til at gennemarbejde nogle spørgsmål, som måske ikke lå fuldkommen klart efter kommissionsbetænkningens afgivelse. Da jeg selv har været medlem af denne kommission, hvad det ærede medlem hr. Per Federspiel ikke har været, kan jeg naturligvis ikke helt slutte mig til de udtalelser, det ærede medlem lige fremsatte.

Hvad angår arbejdet i folketingsudvalget, må jeg lige have lov at gøre den bemærkning, selv om den ligger ved siden af selve emnet for forhandlingen i dag, at det forekommer mig, at vi her i tinget nu må tage spørgsmålet om udvalgenes arbejdsform op. I dette tilfælde har udvalgsarbejdet været nogenlunde tilfredsstillende, men det er ganske klart, at som arbejdet normalt foregår, tiltrænges der på en række punkter større mulighed for folketingets medlemmer til at trænge til bunds i problemerne, til at indhente sagkyndige udtalelser også uden for embedsmændenes og ministeriernes kreds, for på denne måde at få en mulighed for at foretage en virkelig selvstændig behandling af problemerne. Men som sagt synes jeg, at udvalgsarbejdet i dette tilfælde er forløbet på en måde, vi kan være tilfredse med, og det har da også ført til, at der er enighed i det væsentlige, men dog ikke fuldt ud.

Af de ændringsforslag, der er stillet, er de to stillet på oppositionens initiativ, men har fundet tilslutning fra hele udvalget. Det ene drejer sig om det ejendomsnævn, der skal nedsættes; det er ændringsforslag nr. 3 til § 9 i forslag til lov om udenrigstjenesten. Oppositionen henstillede, at det blev et rent sagkyndigt nævn uden deltagelse af medlemmer af tinget eller af politikere i det hele taget. Jeg tror, vi er ved at komme for langt ud med hensyn til at give medlemmer af tinget administrative opgaver ved siden af det arbejde, de i forvejen har; og hvor der er en saglig begrundelse for det, og hvor det er muligt at begrænse det, bør man gøre det. Her var et klart tilfælde, hvor en sådan begrænsning efter vor opfattelse kunne finde sted, og det lykkedes os at få tilslutning såvel hos den højtærede minister som blandt udvalgets medlemmer.

Det andet ændringsforslag, som er stillet på oppositionens initiativ, er ændringsforslag nr. 1 til § 1 i lovforslaget om ændringer i lov om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger. Det drejer sig om, hvorvidt kancelliststillinger og medarbejderstillinger skal være tjenestemandsstillinger eller ikke. Vi lægger ikke skjul på, at vi er ængstelige ved at foretage en ændring på dette område og i hovedsagen ønsker stillingerne bevaret som tjenestemandsstillinger. Ændringsforslaget følger vor henstilling om, at man ikke ved denne lejlighed træffer nogen afgørelse, men afventer de forhandlinger, som skal foregå mellem udenrigsministeren og finansministeren. Vi har opfordret til, at disse forhandlinger må blive ført hurtigt frem og resultatet derefter forelagt for tinget.

Venstres ordfører, det ærede medlem hr. Per Federspiel, har omtalt det punkt, hvor vi er uenige med regeringsflertallet og det ærede medlem hr. Aksel Larsen, og jeg er imod at gentage argumenter, selv om de er gode, derved optager man unødigt tiden; men jeg kan sige, at jeg er enig med det ærede medlem hr. Per Federspiel i hans bemærkninger. Jeg vil dog for mit eget vedkommende yderligere føje til, at vi er enige i oprettelsen af selve disse stillinger; der er ingen uenighed mellem os om, at det vil være lykkeligt at gennemføre

[Ole Bjørn Kraft.]

stipendiatordningen og også at oprette et sekretariat, men vi mener, at det, som det ærede medlem sagde, kan finde sted uden udvidelse af normeringen; når jeg vil sige et par ord om det, er det, fordi der altså nu oprettes et sekretariat, som skal behandle en række spørgsmål. Her er det, jeg har et spørgsmål at stille til den højtærede udenrigsminister; det kan være, det er, fordi jeg ikke fuldt ud har forstået, hvad det forslag herom, den højtærede udenrigsminister i går omtalte, gik ud på. Jeg forstod, at der skulle nedsættes et udvalg, der specielt skulle behandle spørgsmålene om nedrustning, atombevæbning o. lign. Er det nødvendigt at have et sådant udvalg ved siden af det sekretariat, der oprettes? Jeg havde egentlig opfattet det således, at dette sekretariat kunne være i stand til netop at behandle og redegøre for problemer af denne art, og jeg hører gerne den højtærede udenrigsminister forklare, hvorfor der allerede nu, efter at vi har besluttet os til at oprette et sekretariat, yderligere skal nedsættes et udvalg, og om dette udvalg ikke også vil trække på tjenestemændene i en større grad. Som sagt, jeg beder blot om en oplysning herom.

Jeg anbefaler det høje ting at stemme for de ændringsforslag, hele udvalget har tiltrådt, men at stemme imod flertallets ændringsforslag, der tilsigter en udvidelse af normeringerne.

Jeg vil derefter gerne gøre nogle mere almene bemærkninger. Selve lovforslaget om udenrigstjenesten giver ikke mange oplysninger, og derfor er jeg glad for, at vi er enedes om at skrive en mere fyldig betænkning om enkelthederne, som ligger bagved, end det normalt er tilfældet. Det er meget vigtigt at have disse bemærkninger for øje, fordi de angiver de retningslinjer, som det samlede udvalg ønsker at udviklingen skal følge.

Det er en meget stor opgave, som her bliver pålagt udenrigsministeriet, thi det er på mange måder nye baner, man slår ind på. Vi har med hensyn til en række enkeltheder angivet, hvorledes det samlede udvalg mener at opgaven bør løses, og jeg tror, offentligheden vil følge den kommende tids begivenheder i udenrigsministeriet med megen interesse, med interesse for, hvorledes man i udenrigsministeriet lever op til de tanker, som såvel kommissionsbetænkningen som udvalgsbetænkningen giver udtryk for. Thi værdien af det arbejde, der her er udført, vil afhænge af, at disse ting bliver ført ud i livets virkelighed, at de gøres til realiteter.

Der er et punkt, hvor vi har lidt betydelige skuffelser; det gælder — og jeg er glad ved at kunne sige det — det samlede udvalg. Det er med hensyn til det nordiske samarbejde. Først led tanken om, at de nordiske lande skulle nedlægge deres gensidige ambassader, et stort nederlag i Nordisk Råd, derved at de andre nordiske lande positivt afviste tanken som uigennemførlig. Men dernæst havde vi knyttet virkelig forventning til, at det skulle være muligt i de nye lande at gennemføre et samarbejde, f. eks. således at man nogle steder enedes om at have én nordisk ambassade, der skulle søge at varetage, måske ved hjælp af personale fra de forskellige lande, alle de nordiske landes interesser. Hvis dette ikke kunne opnås, kunne man dog have tænkt sig — som vi også gav udtryk for det ved lovforslagets første behandling — at det ville være muligt i disse nye lande at samles i en fælles bygning, med fælles generalkonsulat eller lignende. Indtil dette øjeblik har vi faktisk lidt et betydeligt nederlag her. Selv de meget beskedne forslag, som administrationscheferne var blevet enige om, er, efter hvad jeg har forstået, i realiteten blevet begravet ved det nordiske udenrigsministermøde i Stockholm i denne måned. Det kom i øvrigt ikke overraskende for den offentlighed, der fulgte denne sags udvikling. Enhver, der har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med, hvad Sveriges udenrigsminister, Undén, under den svenske rigsdags finansdebat sagde om dette spørgsmål, forstod, at han under alle omstændigheder, for at sige det mildt, var en meget kølig tilhænger af tanken, og foreløbig er der altså heller ikke kommet noget rigtigt ud deraf. Jeg vil herom gerne henvise til, hvad udvalget siger i betænkningen, hvor vi fastslår — jeg citerer:

„De politiske partier vil med opmærksomhed følge udviklingen med hensyn til det nordiske udenrigstjenstlige samarbejde og udtrykker håbet om, at det

[Ole Bjørn Kraft.]

danske initiativ i denne sag må blive fortsat usvækket og føre til positive resultater."

Det er rigtigt, at Danmark har den største interesse i denne sag. Jeg har også forstået på den højtærede udenrigsminister, at han virkelig har interesse for sagen, men det er altså indtil dato desværre ikke lykkedes at inspirere hans kolleger i de andre nordiske lande, så de har fået varmere følelser for tanken. Det er i virkeligheden urimeligt. Alle de nordiske lande har store udgifter til udenrigstjenesten, og jeg synes dog, det måtte være muligt at finde vej til et samarbejde, der kunne betyde nogen besparelse.

Der er et andet vigtigt spørgsmål, hvorom jeg også gerne vil henvise til de bemærkninger, jeg har fremført; det er spørgsmålet om efteruddannelsen. Allerede under første behandling kom jeg med nogle bemærkninger herom, og jeg synes, at det, at ministeren har tiltrådt nogle af disse synspunkter, giver os et håb om, at en åbenbar svaghed i uddannelsen af vore embedsmænd på dette område kan blive ændret. Der tiltrænges virkelig en reform efter de linjer, som her er blevet ridset op, og vi venter snart at høre, hvordan man vil tilrettelægge denne uddannelse.

Det ærede medlem hr. Per Federspiel sagde, at der ikke var nogen uddannelse ved vore universiteter, der på forhånd kvalificerede til disse stillinger. Jeg ved ganske vist ikke, om man kan sige, at Århus universitet ved sin uddannelse af de studerende på forhånd kvalificerer dem til udenrigsarbejdet, men vi har fået nogle oplysninger om det nye studium, som er oprettet i Århus, og den måde, hvorpå dette studium er lagt til rette i Århus i forhold til den tilsvarende undervisning ved Københavns universitet, betyder under alle omstændigheder — det synes jeg det ærede medlem skulle lægge sig på sinde — et overordentligt fremskridt. Jeg håber virkelig, at man i udenrigstjenesten vil se med interesse på de kandidater, der har fået denne uddannelse, og søge at knytte nogle af dem til sig, hvis de har interesse for at indtræde i udenrigstjenesten, thi de skulle på forhånd have en baggrund, som andre studier ikke giver dem. Derfor trækker jeg dette frem; jeg synes, det er godt at se, at vort nye universitet, hvis man har lov at sige det om et universitet — det har dog kun eksisteret i dette århundrede — har taget dette initiativ, ligesom det i øvrigt på en række andre områder har tilført vor universitetsuddannelse ny friskhed.

Mit parti lægger megen vægt på den erklæring, den højtærede udenrigsminister har afgivet om personalepolitikken. Vi lægger overordentlig megen vægt på, således som det hedder i denne udtalelse, at med den udvikling, vi nu er inde i — jeg citerer —

„er det naturligt, at udvælgelsesprincippet i endnu højere grad end tidligere må nyde fortrinnet for anciennitetsprincippet ved oprykning til chefsklasserne".

Hvad besættelsen af chefstillingerne i udlandet angår, har ministeren oplyst, at der som hidtil vil blive lagt afgørende vægt på tjenestemændenes egnethed til de enkelte poster og på deres forudgående erfaring. Jeg tænker her ikke mindst på posterne i de nye lande, hvor man ikke sådan rent rutinemæssigt kan sende hvem som helst ud, ikke fordi den pågældende embedsmand ikke vil være fortrinligt egnet til en chefstilling andre steder, men på en række af disse poster — det håber jeg ministeren er enig med mig i — vil der kræves virkelige forudsætninger både i henseende til takt, viden om disse landes traditioner, deres religiøse forestillinger o. s. v., så man kan undgå de pinlige oplevelser, man undertiden har haft, og som ikke bare skader det land, det drejer sig om, men hele vestens almindelige anseelse. Jeg tror ikke, vi har nogen eksempler af den art i vort land, jeg kender i det mindste ikke nogen, men vi skulle også helst undgå, at noget sådant skete.

Til slut skal jeg nævne, at med hensyn til besparelser er vi ikke tilfredse. Vi har fremhævet, at vi ønskede at gå videre på dette område, men jeg vil dog gerne tilføje, at oppositionen ikke har levet forgæves. Allerede efter at kommissionen havde afgivet sin betænkning, viste det sig, at det var muligt for ministeriet at finde en besparelsespost på 80 000 kr. om året, lidt efter var det muligt at finde en anden besparelsespost på 90 000 kr. om året, og således skrider tingene så sagtelig fremad. Mon ikke den højtærede udenrigsminister

[Ole Bjørn Kraft.]
vil være enig med mig i, at når han nu skal stræbe efter at få fuld dækning for de merudgifter, som normeringernes forøgelse vil medføre, vil det også nok lykkes ham at finde en lille post til, således at det underskud, der i øjeblikket er, forsvinder? Jeg tror, det vil lykkes for den højtærede udenrigsminister, og det vil blive hilst med tilfredshed. Den højtærede minister har lovet at fortsætte bestræbelserne for rationalisering og besparelser; det takker vi for og håber, at et godt resultat kan komme ud deraf.

Jeg vil sluttelig sige, at selv om vi har været uenige på en række punkter, er det meget tilfredsstillende, at denne lov om udenrigstjenesten, der er af så stor betydning, kan gennemføres i enighed, at det er forholdsvis mindre ting, som skiller os, og at vi under alle omstændigheder er blevet enige om en række for udenrigstjenesten vigtige spørgsmål.

Helge Larsen: Jeg skal ikke gå i enkeltheder vedrørende betænkningens indhold, men blot sige, at jeg anbefaler at stemme for de af hele udvalget eller af udvalgets flertal tiltrådte ændringsforslag.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft gjorde nogle anerkendende bemærkninger om arbejdet i udvalget, og jeg kan være ganske enig heri. Derimod er jeg ikke enig med det ærede medlem hr. Per Federspiel i hans kritiske bemærkninger om udenrigstjenestekommissionens betænkning. Jeg har deltaget i udvalgsarbejdet uden på forhånd at have kendskab til disse mange problemer, da jeg ikke har siddet i udenrigstjenestekommissionen, og jeg må sige, at kommissionens betænkning forekommer mig særdeles fyldig og udtømmende og har givet en masse gode oplysninger, som yderligere er blevet suppleret ved arbejdet i udvalget.

Må jeg om et par af ændringsforslagene gøre nogle bemærkninger.

Der er jo enighed mellem oppositionspartierne og flertallet om, at såvel sekretariatet som udbygningen af uddannelsen er nødvendig og ønskelig; det blev i øvrigt stærkt fremhævet ved lovforslagets første behandling. Uenigheden kommer i spørgsmålet om, hvorvidt der skal foretages nye normeringer. Hvad uddannelsen angår, har vi også under den gamle udenrigstjenestelov haft adgang til at oprette 5 stipendiatstillinger, men de er i praksis aldrig blevet anvendt til det, der var tænkt med dem, og jeg betragter det som nødvendigt og ønskeligt, at vi får disse nye normeringer, for at denne adgang til at uddanne udenrigstjenestens folk kan blive benyttet.

Mit parti er ganske enigt med den højtærede udenrigsminister i hans ønske om, at posten som chef for sekretariatet i givet fald skal kunne besættes med en mand uden for udenrigstjenesten, men naturligvis under den forudsætning, at er der tale om kontraktansættelse, må den normerede stilling stå ledig.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft nævnte, at vi havde lidt en skuffelse i spørgsmålet om en udbygning af det nordiske samarbejde i udenrigstjenesten, og det er jo rigtigt. Men jeg går ud fra, at der fra alle sider stadig væk bliver gjort en indsats for at udbygge dette samarbejde, og jeg vil formode, at måske vigtigere end en principbeslutning om en sådan udbygning er det stadig væk i de mange enkelte tilfælde, hvor man skal udbygge udenrigstjenesten, især i Asien og Afrika, at have for øje, om der ikke er mulighed for under en eller anden form eller i en vis udstrækning at etablere et sådant nordisk samarbejde.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft gjorde også den bemærkning vedrørende besparelser, at oppositionen ikke har levet forgæves. Nu har der jo i hele denne lille drøftelse været en meget venskabelig tone, og jeg skal gerne føje til, at det ville da også gøre mig ondt, om oppositionen helt skulle have levet forgæves. Der er gennemført en række besparelser, også besparelser, som er foreslået af oppositionen, og jeg er fuldstændig klar over, at man stadig væk vil have for øje mulighederne for at gennemføre yderligere besparelser.

Må jeg i denne forbindelse gøre en lille kritisk bemærkning til oppositionspartierne. Man har henvist til det besparelsesforslag, der blev fremsat i det høje folketing i marts i fjor; det er gjort ganske summarisk, så det vil vel være rimeligt at gøre opmærksom på, at en lang række af de besparelser, der nævntes, allerede er gennemført, dels før

[Helge Larsen.]
lovforslaget om udenrigstjenesten blev fremsat, dels i forbindelse med det; men der er et område, hvor der nævnes en besparelse, nemlig besparelsen ved nedlæggelse af ambassadørposten ved De Forenede Nationer. Ikke mindst på baggrund af den debat, der blev ført her i går, og hvorunder der både fra venstres og de konservatives side blev givet stærk tilslutning til en øget indsats i De Forenede Nationer, tror jeg at turde sige, at dette besparelsesforslag i hvert fald ikke kan have nogen interesse.

Morten Lange: Da mit partis ordfører denne sag vedrørende er i, skal vi sige udenrigstjeneste i dag, er det blevet overladt mig at sige nogle ord i forbindelse med det foreliggende lovforslag om udenrigstjenesten.

Udenrigstjenestens organisering og reorganisering er jo en overordentlig indviklet sag, og vi har som bekendt af gode grunde ikke deltaget i det kommissionsarbejde, som ligger til grund her. Hvis vi havde gjort det, kunne vi formodentlig have medvirket mere aktivt ved behandlingen af de foreliggende lovforslag, og der havde formodentlig også været væsentlig større ting, vi ville have søgt ændret; men vi er klar over, at en så speciel disciplin som udenrigstjenesten kræver større forudsætninger end dem, vi har kunnet nå at skaffe på den korte tid.

Det er imidlertid vor opfattelse, at den reorganisering og udvidelse af udenrigstjenesten, der bliver resultatet, hvis lovforslagene og de foreslåede ændringer vedtages, i det store og hele går i den rigtige retning og vil være til gavn, ikke blot for dansk erhvervsliv, men for Danmarks deltagelse i den internationale politik i det hele taget.

Vi lægger især megen vægt på, at det påbegyndte samarbejde med andre nordiske lande om repræsentationen i udlandet fortsættes og udvides, og vi håber, at betænkelighederne angående fælles ambassade- og konsulatsbygninger samt eventuelt et vist kontorfællesskab mellem Norge, Sverige og Danmark må blive overvundet. Det vil ikke blot medføre finansielle besparelser, som endnu en gang kan glæde det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft og sandelig også os andre, men det vil sikkert også være af direkte politisk og arbejdsmæssig betydning. Vi anser det også for en fornuftig reform, at man efterhånden går over til statsmøblering af boliger for de udsendte tjenestemænd. Alt tyder på, at det i det lange løb bliver billigere end at betale flyttegodtgørelser, og det vil desuden have betydning, at dansk møbelhåndværk og kunstindustri på den måde får lejlighed til at præsentere sine produkter i andre lande. Vi går dog ud fra, at det ikke er hensigten at omdanne ambassadørboliger til kramboder, men det er der jo heller ingen grund til at tro.

Vi nærer, som anført i betænkningen, nogen betænkelighed ved normeringen af ambassadører så højt som i 28., ja, endog 30. lønningsklasse, den allerøverste. Principielt mener vi, at kun udenrigsministeriets direktør bør være i 30. lønningsklasse, og det må også erindres, at de udsendte ambassadører dels er fritaget for statsskat, dels har udetillæg.

I denne forbindelse ønsker vi for øvrigt at henlede opmærksomheden på et spørgsmål, som ikke direkte vedrører udenrigstjenesten, men dog kan nævnes i denne forbindelse. Udenlandske ambassaders og legationers personale i Danmark er fritaget for at betale skat, og det er formodentlig i sin orden, når det gælder det pågældende lands udsendte statsborgere, men det forekommer os ikke helt rimeligt, at danske statsborgere, som er ansat i en eller anden stilling ved en fremmed ambassade i København, alene af den grund fører en skattefri tilværelse. Måske vil den højtærede udenrigsminister interessere sig for denne sag. Jeg er klar over, at det hviler i vid udstrækning på agrément, men alligevel var det nok en sag, der var værd at pusle med.

Vi har vanskeligt ved at forstå VK-partiernes negative stilling til forslaget om normering af en sekretariatschef, når de to partier dog er tilhængere af, at der oprettes et sekretariat. Endnu mindre forstår vi, at de to partier også er modstandere af, at normeringen eventuelt slet ikke udnyttes, men at man finder en egnet sekretariatschef, der ikke har været knyttet til udenrigsministeriet, men kan ansættes i honorarlønnet stilling. Det forekommer os, der er størst chance for, at en sekretariatschef,

[Morten Lange.]
der kommer udefra, kan gøre en effektiv indsats for at forenkle og effektivisere arbejdet i udenrigsministeriet. Måske har venstre og de konservative en viden, som vi ikke har, om, hvem den højtærede udenrigsminister har i kikkerten, og måske er dette grunden til deres negative holdning. Da vi som sagt ikke ved noget herom, og da regeringens forslag om sekretariatschefen forekommer os sagligt velbegrundet, stemmer vi følgelig for det, uanset at vi ikke ved, hvad der er i posen.

Det er for vanskeligt at afholde sig fra samtidig at bemærke, at VK-partierne siden 1959 har agiteret meget med, at der kunne spares overordentlig store beløb på udenrigstjenesten. Nu hørte vi det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft takke for nogle beskedne håndører. Det var måske værd at overveje, om der ikke burde nedsættes et særligt pacificeringsudvalg, som kunne spare 2-3 mill. kr., hvorefter vi kunne slippe for at høre mere om de store besparelser, som VK-programmet indeholdt. Vi er ikke i tvivl om, at der er besparelser at hente. Men når man springer op som en løve og kræver millionbesparelser og derefter takker for 80 000 kr., så er der noget galt i oplægget.

Som det fremgår af betænkningen, kan vi ikke stemme for ændringsforslag nr. 5 til § 9 i lovforslaget om normering af statstjenestemandsstillinger. I lovlorslagets § 9 var der oprindelig foreslået en sammensætning af udetillægsnævnet, som indebar, at der i dette skulle indtræde et antal folketingsmedlemmer, nemlig et for hvert af de i finansudvalget repræsenterede partier. Denne affattelse var enslydende med affattelsen af tilsvarende paragraffer i adskillige andre love og må forekomme rimelig, når man betænker, at folketinget, som har den bevilgende myndighed, må have et rimeligt indseende med administrationen af den slags udgiftsposter, der ikke på forhånd er fastlagt ved lov.

Der har ved tidligere lejlighed været rejst tvivl om, hvorvidt folketinget har ret til at vælge repræsentanter på den måde. De sagkyndige er uenige. Professor Alf Ross har været spurgt og mener, fremgangsmåden forliges ganske godt med grundlovens § 52 om, at folketingets valg skal ske efter forholdstal. Professor Poul Andersen er af modsat mening.

Nu har man — længe efter lovforslagets fremsættelse — besindet sig på, at der foreligger et notat fra statsministeriet affattet i det Herrens år 1955 gående ud på, at hvis folketinget har ret til at vælge repræsentanter, der ikke er medlemmer af folketinget, så er den hidtidige praksis særdeles lovlig; men hvis der stilles krav om, at de skal være medlemmer af folketinget, skal valget foregå efter forholdstal. Derfor kommer udvalgsflertallet nu med et ændringsforslag om, at fem af udetillægsnævnets medlemmer skal vælges af folketinget efter forholdstal. Der står „efter forholdstal". Det skulle være unødvendigt, hvis det er lovmæssigt nødvendigt, at de skal vælges på den måde. Hensigten er måske ikke svær at forstå, når man ved, at ændringen foreslås af socialdemokratiet, venstre, konservative og radikale, som efter denne ordning kan monopolisere udetillægsnævnet for sig og holde socialistisk folkeparti udenfor. Det er sin sag, og vi må beundre den dødsforagt, hvormed de radikale går ind for denne nyordning. Men måske er det ikke mod, men derimod en lysegrøn tro på, at de altid vil være så gode venner med socialdemokratiet, at dette vil sikre dem en plads i nævnet, uanset hvor stor eller lille den radikale gruppe her i tinget måtte være. Det er en helt anden sag, at det vist bliver svært at forklare befolkningen, at der er noget demokrati forbundet med den monopolisering, som de fire partier her er i færd med at foretage. Mange vil vel — forhåbentlig med urette — få det indtryk, at hvad udetillæggene, som er en delikat affære, angår, er der altså noget, som skal skjules, eller som kun de særligt indviede edsbrødre må få kendskab til.

Ikke fordi vi er syge efter at komme i udetillægsnævnet — vi har nævn nok — men af principielle grunde må vi modsætte os den fra andre lignende forhold afvigende praksis, man nu vil lovfæste vedrørende udenrigstjenesten; vi stemmer derfor mod det pågældende ændringsforslag. Det vil ikke gavne det saglige arbejde her i tinget, hvis den således instituerede linje videreføres.

Lovforslagene er i øvrigt, så vidt vi kan overskue dem, tilfredsstillende. Hermed er

[Morten Lange.]

ikke sagt, at udenrigstjenesten ikke kan yderligere forbedres, måske også gøres billigere; det bliver jo heller ikke sidste gang, folketinget beskæftiger sig med dens organisering. Vi vil ved tredje behandling stemme for lovforslagene, forudsat de ikke inden den tid måtte undergå yderligere forringelser.

Udenrigsministeren *(J. O. Krag):* Jeg vil gerne takke udvalget for en god og positiv behandling af lovforslagene. Det glædede mig at høre, at flere af de ærede ordførere, først og fremmest det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, var tilfredse med arbejdet i udvalget.

Jeg er enig med det ærede medlem i, at vi har haft en energisk formand, men vi har også haft energiske udvalgsmedlemmer fra alle partier. Jeg må måske have lov til at tilføje, at udvalget havde en meget stor fordel derved, at det i kommissionsbetænkningen havde et usædvanlig godt gennemarbejdet og klart grundlag for sit arbejde; specielt var der den store fordel, at et enigt erhvervsliv stod bag de forslag, der blev stillet.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft stillede et spørgsmål til mig vedrørende det udvalg om nedrustnings- og atomvåbenspørgsmål, som regeringen i går gav meddelelse om ville blive nedsat. Det ærede medlem spørger om, hvorfor et sådant særligt udvalg overhovedet er nødvendigt; kan de problemer, der skal behandles i det, ikke lige så godt behandles i det lille sekretariat, der nu oprettes i udenrigsministeriet? Grunden til, at vi har fundet et særligt udvalg nødvendigt, er udelukkende, at også forsvaret og den fysiske videnskab, atomvidenskaben, må inddrages i arbejdet. Det er i øvrigt min tanke, at dette lille udenrigsministerielle sekretariat skal fungere som sekretariat for det nye udvalg.

Flere af de ærede ordførere har givet udtryk for skuffelse over, at det nordiske samarbejde i udenrigstjenesten ikke er nået videre, end tilfældet er. Nu er jeg i den situation, at jeg må være diplomatisk eller i hvert fald prøve på at være diplomatisk i mine kommentarer hertil, men jeg har vel lov at sige, at jeg i det store og hele kan tilslutte mig, hvad der er blevet sagt, også af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft. Jeg kan også sige, at det danske initiativ for at skabe et praktisk nordisk samarbejde i udenrigstjenesten vil blive fortsat; så må vi jo håbe, at vi efterhånden kan nå frem til bedre resultater.

Besparelser skal jeg ikke sige ret meget om. Vi har jo drøftet spørgsmålet meget dybtgående, og der er gennemført adskillige praktiske besparelsesforanstaltninger. Jeg skal nøjes med at sige, at min energi i denne henseende ikke skal ophøre. Jeg erkender, at man i udenrigsministeriet har en større pligt end i andre tjenestegrene til altid at være vågen over for besparelser som følge af den særlige karakter, en udenrigstjeneste nu engang har.

Til det ærede medlem hr. Per Federspiel skal jeg gøre en enkelt bemærkning vedrørende sekretariatet. Det ærede medlem og hans parti har den opfattelse, at ministeriet skal være bundet til som leder af dette sekretariat at tage en mand fra tjenesten og skal være udelukket fra at tage en mand uden for tjenesten. Det mener jeg ikke er rigtigt. Jeg mener netop, at udenrigsministeren må have den mulighed at tage en mand udefra, hvis han her kan finde den bedst kvalificerede, også ud fra det hensyn, at de principielle overvejelser og analyser, dette lille sekretariat skal foretage, bør kunne foretages uafhængigt af ministeriets traditionelle tankebaner.

Der bør kunne komme en mand udefra med et frisk syn på tingene. Derfor synes jeg, det er rigtigt, at man udformer lovens bestemmelser sådan, at udenrigsministeren til enhver tid er frit stillet. Kan han finde den bedst kvalificerede mand fra tjenesten, kan han tage ham, men kan han finde en bedre kvalificeret mand udefra, bør han have mulighed for at tage ham, og jeg synes ikke, det kan være rigtigt, som det ærede medlem hr. Per Federspiel antyder, at man dermed skulle indføre en grå eminence, der skulle diktere landet vor udenrigspolitik — det er på ingen måde tanken. Dette lille sekretariat skal på ingen måde skabe vor udenrigspolitik, den skal bestemmes helt andre steder. Det er regeringen og folketinget, der via drøftelserne i det udenrigspolitiske nævn skal tilrette-

[Udenrigsministeren.]
lægge og bestemme linjerne i dansk udenrigspolitik og ikke nogen som helst embedsmand.

Jeg har ikke flere bemærkninger at gøre, men vil endnu en gang takke udvalget for det meget tilfredsstillende og meget frugtbare samarbejde, der har været med alle partier i udvalget.

Ole Bjørn Kraft: Jeg vil gerne takke den højtærede udenrigsminister for den forklaring, han har givet med hensyn til det udvalg, der skal nedsættes. Det er muligt, den allerede blev givet i går, det er da gået mig forbi. I særdeleshed er jeg glad for at vide, at det nye sekretariat, som her oprettes, får denne særlige opgave, ministeren omtalte. Det understreger jo, hvad vi alle er enige om, at sekretariatet kan være i høj grad nyttigt og er påkrævet. Uenigheden består kun i, om det er nødvendigt at udvide antallet af tjenestemænd, således at pyramidens bund bliver så meget bredere.

Der er gjort en række bemærkninger med hensyn til spørgsmålet om besparelser og vor stilling til denne sag. Jeg vil nøjes med at henvise til, hvad der står i betænkningen: at grundlaget for vore drøftelser har været det af venstre og det konservative folkeparti fremsatte forslag til folketingsbeslutning angående besparelser pa en række områder. Det har været vort udgangspunkt, vort grundlag, og det drejer sig om besparelser på i alt ca. 5 mill. kr. Men jeg vil gerne tilføje, hvad vi allerede har sagt i udvalget, at dette forslag om besparelser naturligvis dannede grundlag for en forhandling, og da vi i udvalget havde haft mulighed for nærmere at sætte os ind i stillingen ved De Forenede Nationer efter den stedfundne udvikling, har vi opgivet planen om nedlæggelsen af ambassadørstillingen ved FN.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om udenrigstjenesten.

§§ 1-4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1, § 5, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 6, således ændret, §§ 7 og 8, ændringsforslagene nr. 3 og 4, § 9, således ændret, ændringsforslag nr. 5, § 10, således ændret, ændringsforslag nr. 6, § 11, således ændret, ændringsforslag nr. 7, § 12, således ændret, ændringsforslag nr.8 og § 13, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
vedtoges med 80 stemmer mod 54; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 3 og 4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5
vedtoges med 128 stemmer mod 7; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 6, § 1, i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 7 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Derpå foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd [vedrørende udenrigstjenesten].

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 2 og § 2, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 2272).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Victor Gram: Udvalget har mellem anden og tredje behandling holdt et møde og herunder haft et samråd med ministeren for offentlige arbejder, og udvalget indstiller herefter lovforslaget til vedtagelse i den foreliggende skikkelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 136 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Jeg finder det nødvendigt at gøre opmærksom på, at denne dispensation ikke kan skabe præcedens for, at der kan forventes dispensation fra frister, medmindre absolut uforudselige vanskeligheder har gjort det påkrævet.

Man gik da til:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i færdselsloven.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 2406, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 467).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Ændringsforslaget *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Victor Gram: Vi har siden anden behandling haft lejlighed til i udvalget at drøfte forskellige problemer og herunder naturligvis også haft en fornyet forhandling om, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt mere konkret at betone ønskeligheden af en udvidelse af færdselspolitiet. Jeg vil gerne understrege, hvad der nu er udtrykt i tillægsbetænkningen, at udvalget som helhed opfordrer justitsministeren til at søge færdselspolitiet udvidet.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale at stemme for lovforslaget.

Holmberg: Jeg skal naturligvis ikke her ved tredje behandling genoptage debatten om, hvad vi mener er de egentlige årsager til trafikulykkerne.

Vi har fra mindretallets side givet ministeren bemyndigelse til en forsøgsperiode,